

Міжнародний туризм як
форма розвитку
інтеграційних
комунікацій України

План

01

МІСЦЕ УКРАЇНИ В
СТРУКТУРІ
СВІТОВОГО
ТУРИСТИЧНОГО
РИНКУ.

02

ТУРИСТИЧНІ
РЕСУРСИ ТА
ІНФРАСТРУКТУРА ЯК
ГОЛОВНІ СКЛАДОВІ
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
В УКРАЇНИ.

03

МІЖНАРОДНЕ
СПІВРОБІТНИЦТВО
УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ
ТУРИЗМУ.

04

ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ РИНКУ
ТУРИСТИЧНИХ
ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.

Місце України в структурі світового туристичного ринку

Україна займала певне місце в структурі світового туристичного ринку. Країна має потенціал для розвитку туризму завдяки своїй культурній спадщині, природним красотам, історичним пам'яткам та гастрономічному доробку. Українські міста, такі як Київ, Львів, Одеса, а також природні резервати, Карпати та Чорне море, привертають увагу туристів своєю архітектурою, культурними заходами, природними красотами та різноманітними туристичними об'єктами. Важливо відзначити, що після введення карантинних обмежень та обмежень на міжнародні подорожі у зв'язку з пандемією COVID-19 туристична галузь всесвітньо зазнала значних змін. Рівень туризму в Україні та на світовому ринку може бути вплинутий цими обставинами, і точна позиція України в структурі світового туристичного ринку може змінитися в залежності від ситуації.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років.

Визначенням місця України в структурі світового туристичного ринку займався ряд провідних учених нашої країни, які присвятили даному дослідженню окремі глави своїх наукових праць. Проте, детальніший аналіз розвитку іноземного туризму в Україні з точки зору офіційних статистичних даних дотепер не проводився.

Невирішені частини загальної проблеми.

Виявлено викривлення відомостей про обсяги іноземного туристопотоку України, які подаються до Всесвітній туристичній організації (UNWTO) для визначення рейтингу окремих туристичних ринків, указано на неправомочність заміни даних про прибуття іноземних туристів відомостями про всіх осіб, які в'їжджають в Україну.

Цілі статті.

Метою є дослідження даних Всесвітньої туристичної організації, Державної служби туризму і курортів та Адміністрації державної прикордонної служби України, їх порівняльний аналіз і обґрунтування певних висновків про розвиток іноземного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу.

В 2021 році Україна продовжила розвивати своє місце в структурі світового туристичного ринку. Країна привернула увагу туристів своєю природою, культурою, історією та гостинністю. Основні фактори, які вплинули на популярність України серед туристів, включають наступні:

Культурні та історичні пам'ятки

- Україна має багатий культурний спадок і вражаючу історію. Міста, такі як Київ, Львів, Одеса і Харків, мають велику кількість історичних пам'яток, музеїв, церков і фортець, які привертають туристів з усього світу.

Природні красоти

- Україна має різноманітну природу, включаючи Карпати, Кримські гори, Чорне та Азовське моря, Дніпро та інші ріки, заповідники і національні парки. Ці природні красоти приваблюють любителів активного відпочинку, екотуристів, а також людей, які цінують мальовничість і спокій.

Гастрономічна культура

- Українська кухня є смачною, різноманітною і унікальною. Вона включає в себе такі страви, як борщ, вареники, голубці, сало і багато інших страв зі свіжих інгредієнтів. Гастрономічний туризм стає все більш популярним серед туристів, і Україна пропонує багатий вибір аутентичних страв і регіональних делікатесів.

Ціни

- У порівнянні з багатьма іншими європейськими країнами, Україна пропонує доступні ціни на туристичні послуги, готелі, ресторани і інші види розваг. Це робить країну привабливою для туристів з обмеженим бюджетом.

Розвиток інфраструктури

- Україна продовжує інвестувати в розвиток туристичної інфраструктури, такої як готелі, транспортні мережі, аеропорти та туристичні об'єкти. Це сприяє зручності та комфорту для туристів, які відвідують країну.

Джерело: складено автором самостійно

У цілому, Україна продовжує привертати увагу світових туристів і посідає все вагомніше місце в структурі світового туристичного ринку. Завдяки своїм природним та культурним ресурсам, доступним цінам і розвинутій інфраструктурі, Україна має потенціал стати все більш популярним напрямом для подорожей та відпочинку.

ЦИВІЛЬНИЙ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Чинники впливу на туристичну активність у західних областях України

Область	Чинники привабливості
Закарпатська	Мінеральні води; бальнеологічні курорти; культурні пам'ятки; унікальні природно-кліматичні умови.
Івано-Франківська	Етнографічні туристичні місця; унікальні гірські краєвиди; особлива гуцульська культура; естетичні природні ландшафти.
Львівська	Історично-архітектурні пам'ятки; галицький колорит; пам'ятки фольклору; лікувальномінеральні води.
Тернопільська	Унікальні природні печери; старовинні замки, релігійні споруди; паломницький відпочинок.
Чернівецька	Заповідники, заказники; релігійні споруди; історичні та архітектурні пам'ятки.

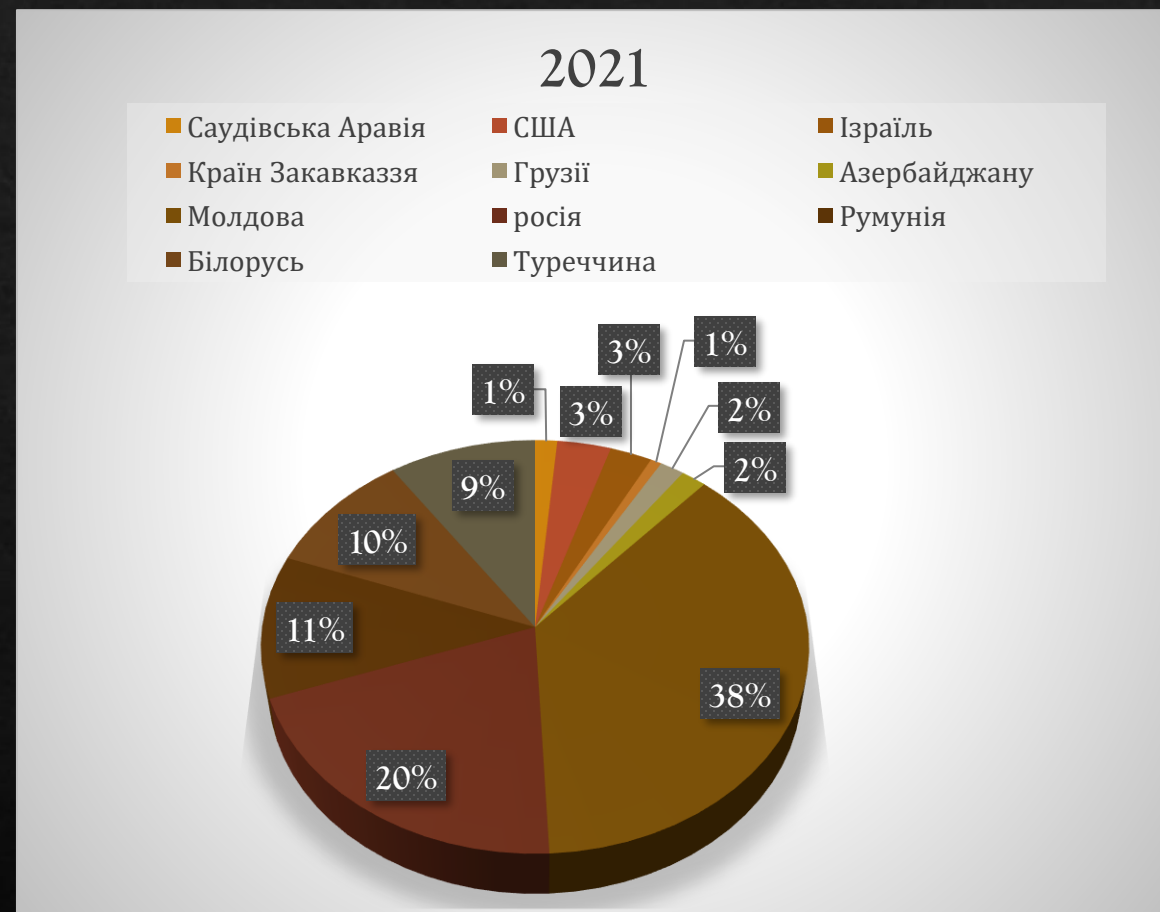
Джерело: складено автором самостійно

Можемо із впевненістю стверджувати, що Західний регіон є одним з найперспективніших туристичних регіонів на українському туристичному ринку. Саме тому в цьому аспекті особливої актуальності набувають нові підходи до здійснення управління туристичною галуззю. Доцільним є розробка нових туристичних маршрутів і рекреаційних зон, аналіз природнотериторіальних ресурсів для подальшого туристично-рекреаційного освоєння територій. Виходячи із пріоритетності розвитку українського туристичного ринку, слід наголосити на значимості державної регулятивної політики та впровадження інститутів управління. Активна та динамічна політика у сфері туризму ґрунтується на ефективному та постійному впливі держави на усіх етапах надання туристичних послуг. Загалом, державне регулювання повинно відображати багатовимірність цих потреб та інтересів, максимізувати існування та значно покращити туризм у країні

У першій половині 2021 року відзначається позитивна динаміка в збільшенні кількості туристів з таких країн як Саудівська Аравія (їхня чисельність зросла в 40 разів, та становить 14 тис. осіб), США (кількість туристів зросла та досягла 34 тис.), Ізраїль (кількість туристів 26,6 тис.), та Країн Закавказзя (7 тис.), майже на 40% збільшилась кількість туристів з Грузії (становить 15,5 тис.) та на 67% зріс показник Азербайджану (16 тис.).

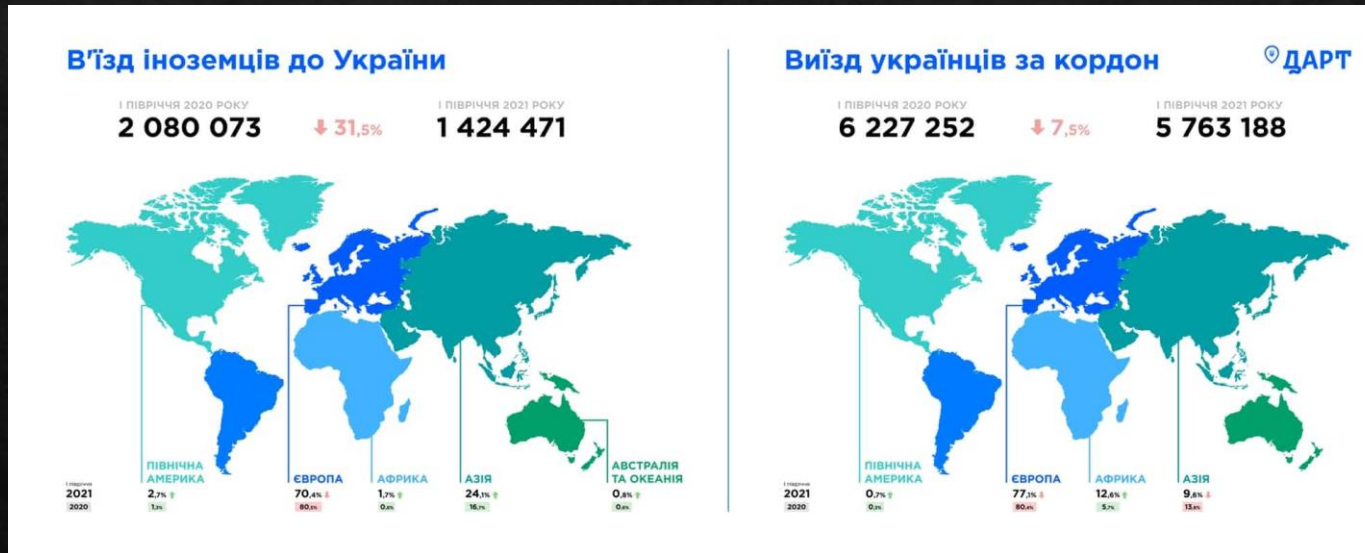
Традиційними ринками для України залишаються Молдова (368 тисяч), Росія (198 тис.), Румунія (109 тис.), Білорусь (96 тис.) та Туреччина (93 тис.).

70% іноземців, що відвідали Україну - європейці (на 10% менше від минулорічного показника), 24% - представники країн Азійського регіону (на 8% більше ніж в 2020 році), 2,8% приїхали з Північної Америки та лише 1,7% - громадяни Африканського континенту.

Джерело: <https://www.tourism.gov.ua/blog/kilkosti-turistiv-do-ukrayini-za-pershe-pivrichchya-2021-roku-zroslo-na-9-v-porivnyanni-z-drugim-pivrichchiam-2020-roku>

Пандемія Covid-19 зіграла вирішальну роль в зменшенні кількості подорожей за кордон для людей у всьому світі, та, зокрема, в Україні, на сьогодні ми можемо лише оцінювати збитки спричинені карантинними заходами за останні півтора роки. Однак така ситуація стала поштовхом для відкриття нових туристичних ринків та стрімкого розвитку внутрішнього туризму.

Джерело: <https://www.tourism.gov.ua/blog/kilkosti-turistiv-do-ukrayini-za-pershe-pivrichchya-2021-roku-zroslo-na-9-v-porivnyanni-z-drugim-pivrichchiam-2020-roku>

У першому півріччі 2021 року українці на 15% більше виїжджають за кордон. Всього виїхало 5,7 млн громадян України. Традиційним туристичним напрямком залишаються такі країни Туреччина (774 тис.) та Єгипет (705 тис.).

З'явилися нові туристичні центри, куди починають їхати все більше українців, наприклад, Домініканська Республіка - ріст на 238% та становить 35 тис. туристів, а це на 5 тис. людей більше, ніж тих, які відвідали Болгарію за аналогічний період. Серед інших країн: Катар (11,5 тис.), Мальдіви (10 тис.), Танзанія (7 тис.), Шрі Ланка (2,5 тис.)

У новій туристичній реальності на перший план виходить не лише вартість туру та певні вподобання, а й враховуються карантинні обмеження, правила в'їзду до країни та ситуація з поширенням COVID-19.

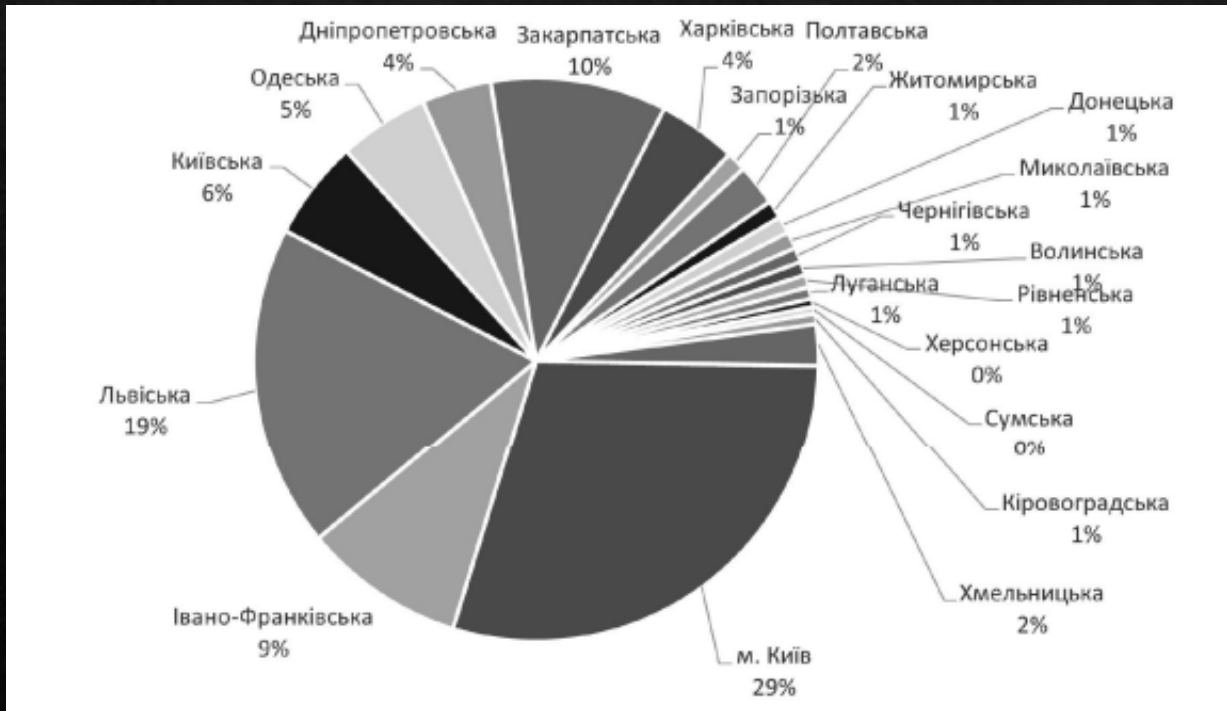
Наразі ж маємо фактично **повну зупинку ділового туризму** — від 24 лютого 2022 року нинішнього року ні для локального бізнесу, ні тим паче для іноземних учасників проведення чогось суттєвого в Україні не на часі й надто небезпечно.

В даному контексті не варто забувати про Covid-19, який непогано так навчив нас організовувати бізнесові заходи онлайн без відчутної втрати їх якості та результативності. Хіба що "страждали" дружня кава в перервах між доповідями та селфі для соцмереж.

Не варто забувати й про той факт, що **близько 10% ще недавно українського бізнесу вже повністю перенесли свої офіси/виробничі потужності за кордон**. І ця тенденція поки не збавляє обертів. Так, можна зрозуміти власників, які прагнуть забезпечити стабільність своїм компаніям та працівникам. Чи повернуться вони до України після війни — питання досить риторичне. І стосовно бізнесу, і стосовно співробітників. Але це — втрата частини активної бізнес-спільноти.

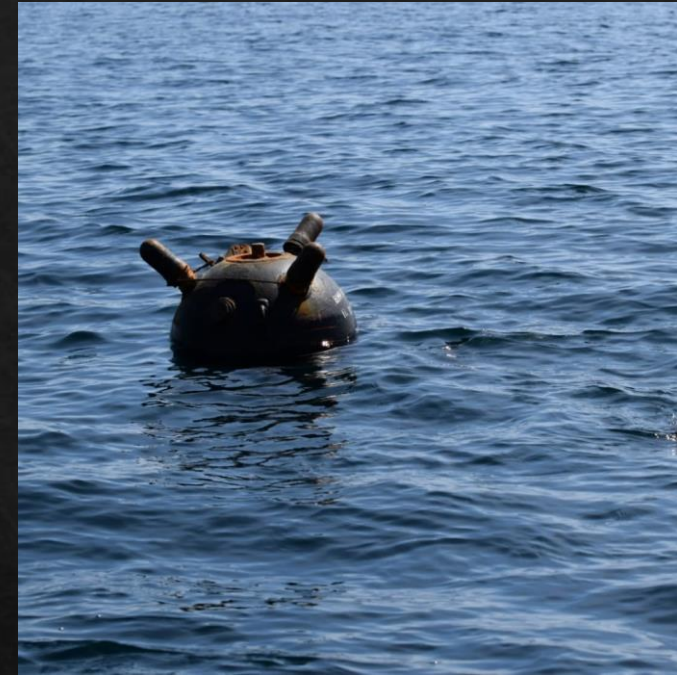
Як бачимо по діаграмі, до ТОП-5 лідерів за сплатою туристичного збору за перші чотири місяці 2022 року увійшли місто Київ та 4 області: Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська і Київська. В областях, які найбільше постраждали від російської окупації, частка сплаченого туристичного збору є незначною або наближається до нуля. Це пояснюється тим, що з початком окупації багато українців перемістилися зі східних, центральних та південних областей у більш безпечний західний регіон. Саме завдяки потоку внутрішньо переміщених осіб туристичний збір за перші чотири місяці 2022 року сягнув 64 млн 611 тис. грн, що майже на 65% більше в порівнянні з аналогічним періодом 2021 року – тоді до бюджету надійшло 39 млн 206 тис. грн. туристичного збору.

Таким чином, зростання туристичного збору у перші чотири місяці 2022 року не сигналізує про успішність туристичного бізнесу в Україні, а лише відображає сумні реалії вимушеного переселення великої кількості українських громадян.

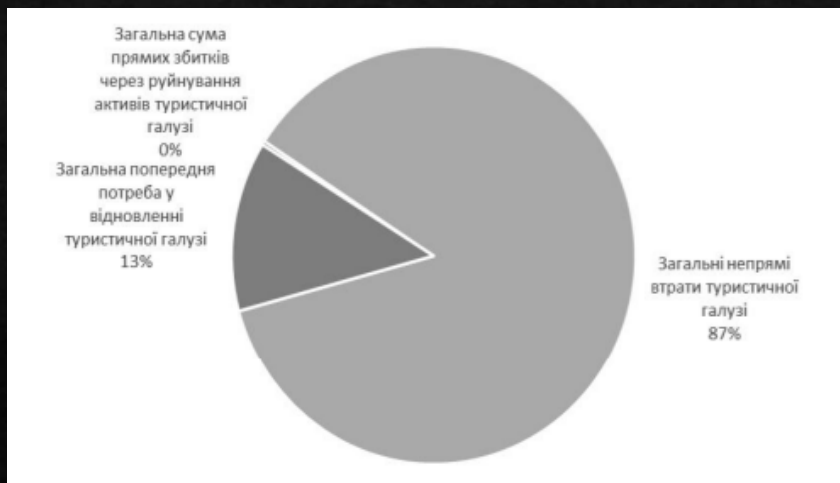
Структура надходжень до бюджету туристичного збору за областями України 2022р.

Війна в Україні послабила надії європейських країн на відновлення туризму після Covid-19 в Європі влітку 2022 р. за рахунок практично повної втрати потоку російських туристів через обмеження європейських країн щодо Росії та її громадян. До того, як пандемія перервала глобальні туристичні потоки, росія була 11-м за величиною джерелом туристів у світі, а Україна – 13-м. На основі даних Всесвітньої туристичної організації, на ці дві країни припало 75 мільйонів туристів, або 5% від загальної кількості туристів у світі. Що стосується витрат на туризм, то внески росіян і українців були ще важливішими, склавши загальну суму в 50 мільярдів доларів США. Таким чином варто відзначити важливість обох туристичних ринків для сусідніх європейських країн

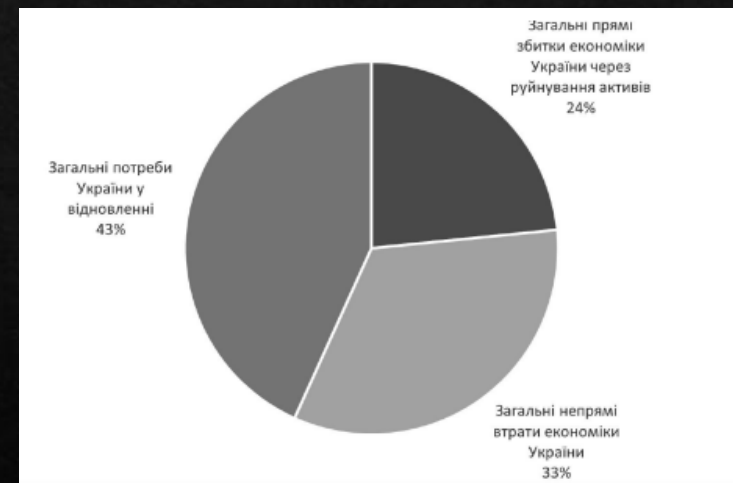

Безперечно, найбільш постраждала туристична галузь не тільки Європи, але й України. Цього року українським та іноземним туристам недоступні морські курорти. Чимало з них знаходиться в окупації або в безпосередній близькості до зони проведення бойових дій. Мова йде про Запорізьку, Херсонську та Миколаївську області. Курортний сезон не відкривали й в Одеській області. Незважаючи на те, що західна Україна є відносно безпечною для туристів, на сьогоднішній день їх є небагато. Великого напливу туристів немає на жодному популярному курорті – Буковелі, Трускавці, Східниці чи Шацьких озерах.

Насправді у структурі загальних втрат економіки України загальні потреби у відновленні складають 43%, непрямі втрати економіки – 33%, прямі збитки через руйнування активів – 24%. Якщо дослідити структуру втрат туристичної галузі України (рис.4), то вони більшою мірою складаються з непрямих витрат 87% і меншою мірою з витрат на відновлення – 13%. Це нашітовхує нас на думку, що витрати на відновлення туристичної галузі умовно теж можна поділити на прямі (ремонт та відбудова об'єктів туристичної галузі, компенсація частини непрямих втрат на підтримку тощо) та непрямі, наприклад, витрати на відновлення / будівництво доріг, мостів, аеропортів, тобто на створення тих об'єктів, без яких не може повноцінно функціонувати туристична індустрія. Скажімо, без забезпечення в майбутньому сучасної транспортної інфраструктури туристична галузь України не зможе привабити ні вітчизняного, ні тим паче іноземного туриста. З врахуванням останнього, прогнозовані витрати на відновлення туристичної індустрії є значно більшими, адже включають витрати на відновлення багатьох інших галузей України.

Структура загальних втрат економіки України станом на 2022 рік

Структура втрат туристичної галузі України станом на 2022 рік

Іноземці бояться їхати в Україну, а самі українці не мають на це коштів. Більшість санаторіїв перепрофілювалися на реабілітаційні центри та приймають постраждалих від війни.

Зовнішній туризм в умовах війни також має свої особливості. Більшість українців виїжджає за кордон не для того щоб відпочити, а для того щоб евакуюватися з небезпечних територій, на яких продовжують йти бойові дії. Крім цього, небо над Україною повністю закрито, що ускладнює подорож в інші країни. Однак з початком сезону зовнішній туризм почав дещо оговтуватися. Найпопулярніші серед українців – евакуаційні рейси до Болгарії, що зумовлено безкоштовним проживанням в готелях для українців, яке пропонує ця країна. Також почали відновлюватись вильоти на море в Туреччину, Єгипет, Іспанію, Туніс. Щоправда, для цього українцям потрібно самостійно їхати до аеропорту в сусідню Польщу. Таким чином організовуються й відпочинкові тури в Литву та Молдову.

Україна має значний туристичний потенціал. Щорічно її відвідує велика кількість туристів зі всього світу. Проте в лютому 2022 році туристична галузь нашої держави зіткнулась з важким випробуванням – російсько-українською війною. Військовий конфлікт призвів до руйнування туристичної інфраструктури в багатьох регіонах України, втрати іноземних туристів, заборони використання повітряного простору та інших негативних наслідків. Попри це туризм продовжує функціонувати, проте має певні особливості, зумовлені ситуацією в нашій державі. До них можна віднести формування туристичних маршрутів з урахуванням наявності бомбосховищ, планування туристичних мандрівок відповідно до дії комендантської години, дотримання заборон, до яких відносяться прогулянки та екскурсії біля об'єктів критичної чи військової інфраструктури, проведення масових заходів, відвідування лісів, водойм та гірських маршрутів в різних регіонах України.

Туристичні ресурси та інфраструктура як ГОЛОВНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ туризму в Україні.

Туристичні ресурси можна розподілити на три групи:

Рекреаційні (природні)
ресурси

унікальні явища природи, печери,
водоспади, скелі, заповідники,
гори, ріки, моря, лікувальні води,
кліматичні та бальнеологічні
можливості

Об'єкти, які представляють
історичне та культурне минуле
країни

музеї, пам'ятники і пам'ятні місця,
пов'язані з історичними подіями, життям
і діяльністю видатних представників
науки, техніки, культури, а також
унікальні архітектурні та етнографічні
об'єкти

Об'єкти, які демонструють
сучасні здобутки країни

в промисловості,
будівництві, сільському
господарстві, науці і
культурі, медицині та
спорті

Під туристичними ресурсами розуміють сукупність природних та штучно створених людиною об'єктів, що мають комфортні властивості та придатні для створення туристичного продукту. Як правило, наявність туристичних ресурсів визначає формування туристичного бізнесу в тому чи іншому регіоні.

Україна володіє багатими природно-кліматичними, культурно-історичними та національно-етнографічними ресурсами, які створюють передумови для розвитку багатьох видів туризму. Більшість регіонів України має туристичні ресурси, які належать до всіх трьох груп, що дає можливість виходу на туристичний ринок з привабливими туристичними пропозиціями.

Розглянемо першу групу туристичних ресурсів - рекреаційні.

Рекреаційні ресурси

природні й антропогенні геосистеми, тіла та явища природи, які мають комфортні властивості і споживчу вартість для рекреаційної діяльності і можуть бути використані з метою відпочинку та оздоровлення людей у певний час та за допомогою існуючих технологій і матеріальних можливостей.

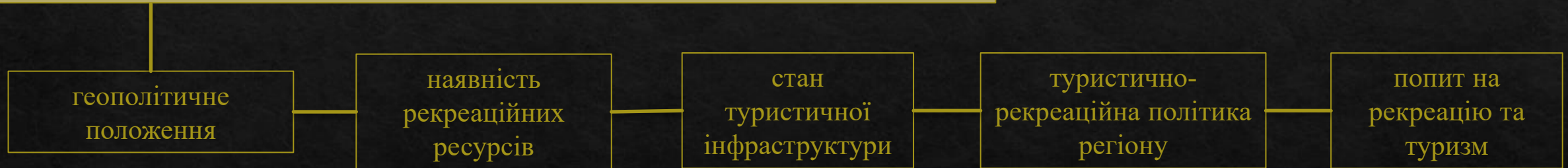
Рекреація

розширене відтворення сил людини (фізичних, інтелектуальних та емоційних) або діяльність, спрямована на відновлення продуктивних сил людини.

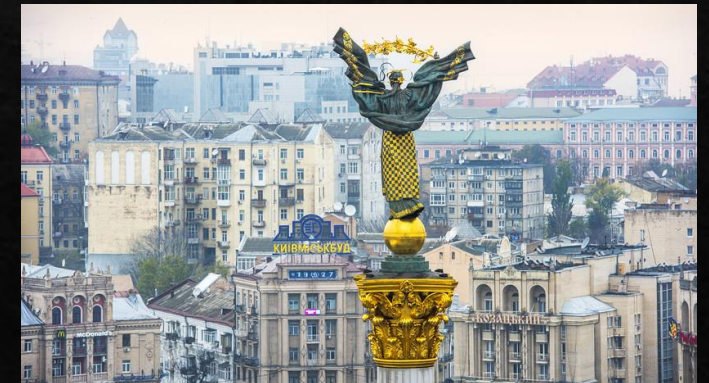
В Україні значну частину природного потенціалу складають: рекреаційні ландшафти (лісові, приморські, гірські), оздоровчі ресурси (мінеральні води та лікувальні грязі), природно-заповідні об'єкти (національні природні та регіональні ландшафтні парки, біосферні заповідники, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва), території історико-культурного призначення (пам'ятки архітектури та містобудування, історико-архітектурні заповідники). Це унікальні ресурси для перспективного розвитку туризму, зон рекреації і курортів та найбільш збережена частина природного довкілля.

Площа освоєних та потенційних рекреаційних територій в Україні (без радіаційне забруднених) становить 12,8% території країни і розподіляється відповідно до природних особливостей семи рекреаційних регіонів: Карпатський, Придністровський, Дніпровський, Донецько-Приазовський, Поліський, Причорноморський, Кримський.

При визначенні цих регіонів враховувались наступні фактори:

Згідно з оцінкою ландшафтних ресурсів (НДШ містобудування), потенційний фонд природоохоронних, оздоровчих та рекреаційних територій становить 12,1 млн. га, тобто 20% площі території України, що відповідає міжнародним показникам раціонального збереження природно-рекреаційних ресурсів. Одноразова місткість ландшафтів України, враховуючи допустимі природоохоронні норми, становить понад 40 млн. чоловік.

Найбільшу питому вагу територій і об'єктів природно-заповідного фонду мають:

- від 8 до 13% - Тернопільська, Херсонська, Закарпатська, Івано-Франківська, Хмельницька області
- 5-7% - Сумська, Рівненська, Чернівецька області
- 3-5% - Чернігівська, Львівська області, Республіка Крим;
- до 3% - Донецька, Миколаївська, Полтавська області
- до 2% - Волинська, Житомирська, Запорізька, Одеська, Черкаська області
- до 1% - Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Харківська області

Практично у всіх областях України виявлено мінеральні лікувальні води різного складу. Найбільша кількість джерел зосереджена в Карпатському регіоні, зокрема в Закарпатській, Львівській областях. Багато джерел у Луганській, Дніпропетровській, Полтавській, Хмельницькій, Черкаській, Київській, Донецькій та інших областях.

Досить значні в Україні запаси лікувальних грязей, зосереджених головним чином у південних та північно-західних областях.

На базі грязьових покладів працюють курорти Бердянська, Куяльницький, Хаджибейський та ін., а на курортах Миргород, Моршин, Немирів, Черче поширені торфові грязі.

Не менш важливе місце у розвитку туризму в Україні займає друга група туристичних ресурсів - культурні об'єкти, пам'ятки історії, архітектури, археології, етнографічні особливості території, що є важливим засобом задоволення потреб пізнавально-культурної рекреації. Загальна кількість архітектурно-історичних пам'яток в Україні становить 48690 об'єктів. їхня цінність та чисельність (насичення, щільність) у межах областей істотно різняться. Найбільше архітектурно-історичних пам'яток, що охороняються державою і церквою, у Львівській (3934), Київській (2886) та Чернігівській (2859) областях. Найцінніші культурно-історичні ресурси - у Київській, Львівській, Тернопільській, Полтавській, Чернігівській областях, Республіці Крим.

Специфічною складовою частиною рекреаційних ресурсів є **однорідні (гомогенні) рекреаційні ресурси** - соціальні і природні об'єкти, явища, події, походження яких тісно пов'язане як з територією України (де вони розташовані або відбувалися), так і з територією тієї зарубіжної країни, в межах якої даний об'єкт, явище, подія первісно виникли. В Україні виявлена значна кількість таких об'єктів, деякі з них мають світове та європейське значення та унікальний історико-інформаційний, духовно-естетичний, інтернаціональний потенціал.

Це місця, пов'язані з життям, діяльністю або перебуванням в Україні:

- французів О. де Бальзака (мм. Бердичів, Корець), Д. Рішельє, Ж. Лябурба (м. Одеса), угорця Ф. Ліста (м. Київ),
- німців Х. Х. Стівена (м. Ялта), П. Целана (м. Чернівці),
- іспанця Хосе (Йосипа) де Рібаса (м. Одеса),
- англійців Д. Говарда (м. Херсон), У. Черчілля (м. Ялта),
- італійця В. В. Растреллі (м. Київ),
- чехів Я. Гашка (мм. Київ, Рівне, Дубно, Корець), Й. Главки (м. Чернівці), О. Яроша, Я. Налепки (м. Овруч),
- поляків А. Міцкевича (м. Львів), Л. Варинського (м. Канів), Я. Домбровського (м. Житомир), Я. Корчака, В. Василевської (м. Київ),
- американців Д. Хьюза (м. Донецьк, кол. Юзівка), Т. Драйзера (м. Київ), Д. Стейнбека (м. Київ), Д. Ріда (мм. Рівне, Корець), Т. Рузвельта (м. Ялта),
- турка Назима Хікмета (м. Київ),
- шведа Майка (Михайла) Йогансена (мм. Полтава, Харків),
- норвежців Фритьофа Нансена (м. Харків), Тура Хейердала (м. Київ)

Поступово туристичні можливості використовуються політиками, бізнесменами, вченими, спортсменами, артистами, просто рядовими громадянами з усіх країн світу, які приїждять в Україну з метою вивчення та обміну передовим досвідом в авіабудуванні, металургії, медицині, участі в спортивних змаганнях, проведенні концертних заходів та ін. В Україні вже стало регулярним проведення міжнародних і національних туристичних виставок, салонів, бірж, ярмарків, фестивалів, конкурсів, які з кожним роком залучають все більше і більше іноземних гостей.

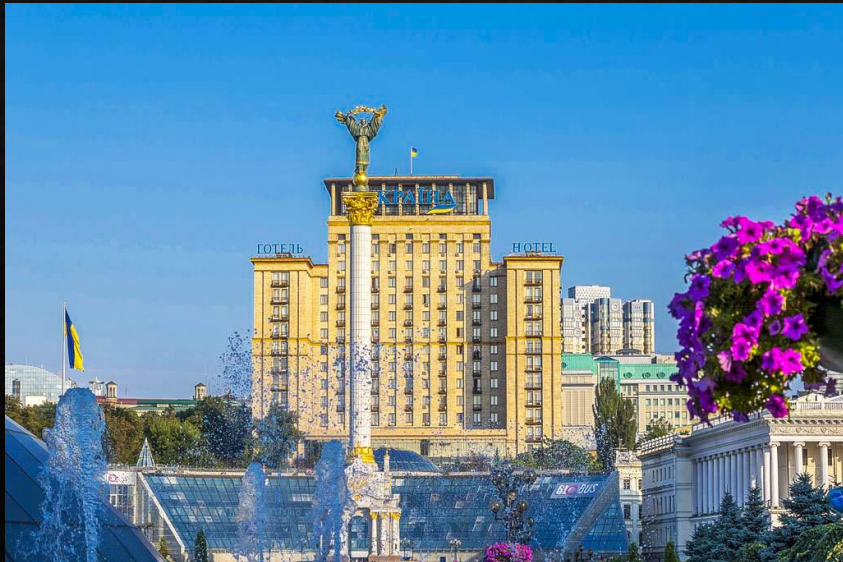
Отже, маючи такий ресурсний потенціал, туризм України повинен сприяти зміцненню економіки країни, наповненню державного бюджету, зростанню добробуту українських громадян, збереженню історико-культурної спадщини, піднесенню духовного потенціалу суспільства.

Найголовнішим в ефективному використанні рекреаційних ресурсів є наявність туристичної інфраструктури.

Це готелі, мотелі, будинки відпочинку, пансіонати, санаторії, заклади харчування, транспортні засоби, заклади для розваг, атракції та ін. Коротко характеризуючи матеріальну базу туризму, можна відзначити, що на початок 2002 року в Україні налічувалось 1258 підприємств готельного господарства загальною кількістю 100,67 тис. місць

За формою власності вони розподіляються так:

- 40% перебувають у державній та комунальній власності,
- 57% - у колективній,
- 3% - у приватній.

Найбільше готелів налічується в таких регіонах України:

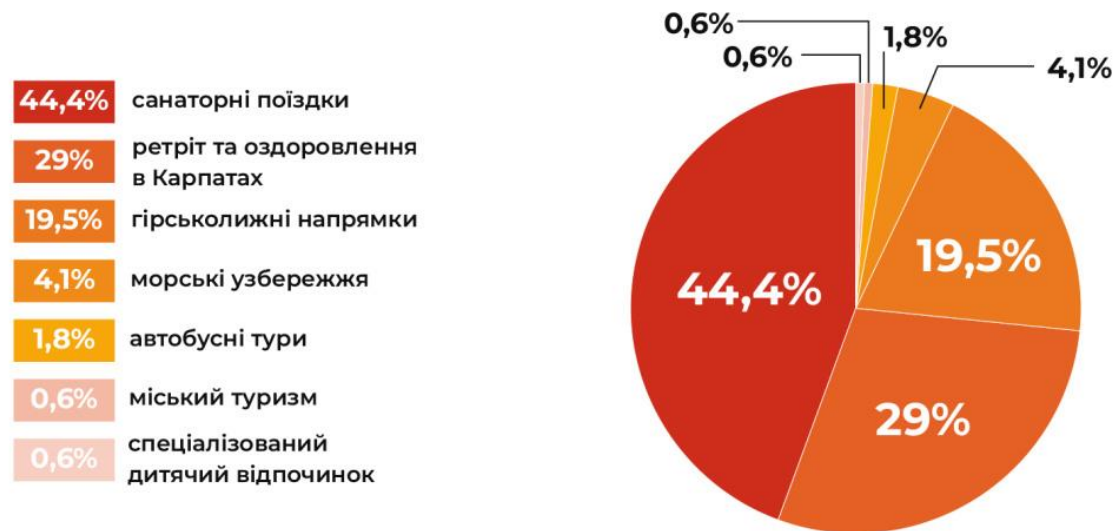
- м. Київ (7,3% від загальної кількості по Україні),
- Одеська область (7,3%),
- Автономна Республіка Крим (6,8%),
- Дніпропетровська обл. (6,4%),
- Харківська обл. (5,8%),
- Донецька обл. (5,6%).

За даними компанії, у структурі продажів туроператора серед турів Україною наразі переважають санаторні — 44,4% замовлень у жовтні 2022 року відносяться саме до цієї категорії. На другому місці — поїздки в Карпати (29%) заради ретриту й оздоровлення. Треті за популярністю — гірськолижні напрями (19,5%), але з тенденцією до зростання в зимовий період. Також українці купують тури до санаторіїв на морському узбережжі, автобусні подорожі країною, обирають міський туризм і спеціалізований дитячий відпочинок.

Напрямки внутрішнього туризму

Станом на початок листопада 2022

«Закриття авіапростору через війну, окупація частини території України, руйнування туристичної інфраструктури та загальна економічна ситуація суттєво вплинули на індустрію»

Рекреаційні можливості України характеризуються також наявністю 3304 санаторно-курортних та оздоровчих закладів різної відомчої підпорядкованості та форм власності, в тому числі: санаторії 487, санаторії-профілакторії-357, бази та інші заклади відпочинку-2015, пансіонати відпочинку - 235, будинки відпочинку - 38, пансіонати з лікуванням - 68, інші заклади - 104. За формою власності ці заклади розподіляються: державна - 37%, колективна - 58%, приватна -0,9%, власність міжнародних організацій - 3,9%.

Більшість готелів, мотелів, кемпінгів, санаторіїв, баз відпочинку та туристичних баз будувались за проектами, що сьогодні не відповідають міжнародним стандартам. Мережа їх активно формувалась у період масового туризму, з інтенсивною експлуатацією та несвоєчасним капітальним і поточним ремонтом, що призвело до значного зносу цих будівель та оснащення. Багатoproфільність засобів розміщення потребує їх класифікації та стандартизації. Типологічна уніфікація засобів розміщення дозволить створити стандарт, центральною частиною якого має стати класифікація засобів розміщення, розроблена ВТО. На початок 2002 року в Україні функціонували 2,7 тис. туристичних підприємств, що становить 64% від загальної кількості тих, які отримали ліцензію на туристичну діяльність. Більше половини (52%) діючих туристичних підприємств сконцентровано у трьох регіонах: м. Київ (25%), Автономна Республіка Крим (18,0%), Одеська область (9,0%). Але тільки наявності інфраструктури, призначеної для туризму, недостатньо. Її необхідно розглядати в широкому значенні: основні елементи інфраструктури повинні виконувати не тільки виключно рекреаційну функцію, а й служити провідним фактором поліпшення всього соціально-економічного життя країни. Це має бути інфраструктура загального користування, що відповідає світовим стандартам і зорієнтована на всіх мешканців України та її гостей.

Загальна оцінка прямих, непрямих втрат та потреб економіки України у розрізі галузей у відновленні, у грошовому вимірі, станом на 2022 рік

Тип майна	Оцінка втрат, млрд дол. США		
	Прямі витрати	Загальні непрямі витрати галузі	Загальна потреба у відновленні галузі
Житлові будівлі	36,8	2,70	57,9
Інфраструктура	31,3	17,7	41,8
Активи підприємств, промисловість	8	28,7	17
АПК та зем ресурси	4,3	23,4	17,5
Соціальна сфера	0,2	6,4	6,6
Транспорт	2,3	0,2	4,6
Освіта	3,5	2,1	4,4
Торгівля	2,1	23,3	3,9
Енергетика	1,8	11,6	3,5
Охорона здоров'я	1,5	2,7	2,3
ЖКГ	1,3	2,3	1,7
Культура, туризм, спорт	0,7	4,3	1,6
Адміністративні будівлі	0,9	0,1	1,3
Цифрова інфраструктура	0,6	1,1	1
Фінансовий сектор	0,02	0,2	0,02
Разом	95,5	126,8	165,1
Додатково: потреба у розмінуванні українських територій, що зазнали бойових дій та обстрілів			
			70
Разом			235,1

З погляду організації інфраструктурного забезпечення рекреаційного процесу, одне з ключових місць належить транспортній системі.

Питання охоплює проблему транзитних перевезень, організацію залізничного сполучення, розвиток автомагістралей, повітряного, морського, річкового транспорту.

Україна має розвинуту мережу автомобільних доріг і залізниць, аеропортів, річкових і морських портів. Авіаційний, автомобільний, залізничний, річковий і морський транспорт здатні забезпечити перевезення туристів з резервом транспортних потужностей на деяких видах транспорту.

Транспортні шляхи України повинні відповідати міжнародним вимогам та надавати можливість здійснювати перевезення швидко, безпечно, надійно, комфортно. Саме вони є першою ланкою туристичного потоку іноземних громадян в Україну. Взаємодія двох галузей - транспорту і туризму - допоможе кожній з них у короткі терміни вирішити більшість питань, зокрема розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі транспортних коридорів із залученням приватного капіталу (національного і закордонного). В Україні прийнята Програма функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів. Її реалізація дозволить розв'язати проблему облаштування доріг, створити сприятливі умови для розвитку туристичної індустрії.

Не менш важливою складовою інфраструктури є існуюча мережа прикордонних переходів із країнами-сусідами, її розширення та сервісне облаштування.

Неможливий розвиток туризму без системи зв'язку і комунікацій, функціонування різноманітних служб сервісу, розвитку громадського харчування і побутового обслуговування, організації культурно-розважального обслуговування.

Актуальною для України залишається проблема водопостачання та каналізації населених пунктів і, в першу чергу, рекреаційних центрів.

Проблема інфраструктурного облаштування території України може бути вирішена лише завдяки інвестуванню в її розбудову великих коштів, в тому числі з боку центральної та місцевих влад, її розв'язання можливе лише в контексті практичних дій по економічному піднесенню країни.

Міжнародне співробітництво України в галузі туризму.

На сьогоднішній день існування міжнародного туризму як однієї з найбільш прибуткових галузей економіки неможливо уявити без міжнародного співробітництва.

Співробітництво – це система партнерства на регіональному, державному та міждержавному рівнях. Саме воно забезпечує просування національного туристичного продукту країни на світовий ринок, сприяє залученню його до світового інформаційного простору, набуттю передового досвіду організації туристичної діяльності.

На даний період поглиблення безпосереднього партнерства є найперспективнішим в межах членства України у складі ВТО та її керівного органу – Виконавчої Ради, Ради по туризму держав СНД, ОЧЕС, ЦЄІ, участь у діяльності світових і міжнародних структур усіх рівнів: ООН, Ради Європи, ЄС тощо. Співпраця з цими організаціями сприятиме виходу України на міжнародний рівень розвитку туризму. Тому подолання перешкод на шляху співробітництва є важливим кроком для майбутнього туристичної галузі.

У розвитку міжнародної туристичної співпраці велику роль відіграє державне регулювання у сфері туризму. В Україні воно недосконале і має такі **недоліки**:

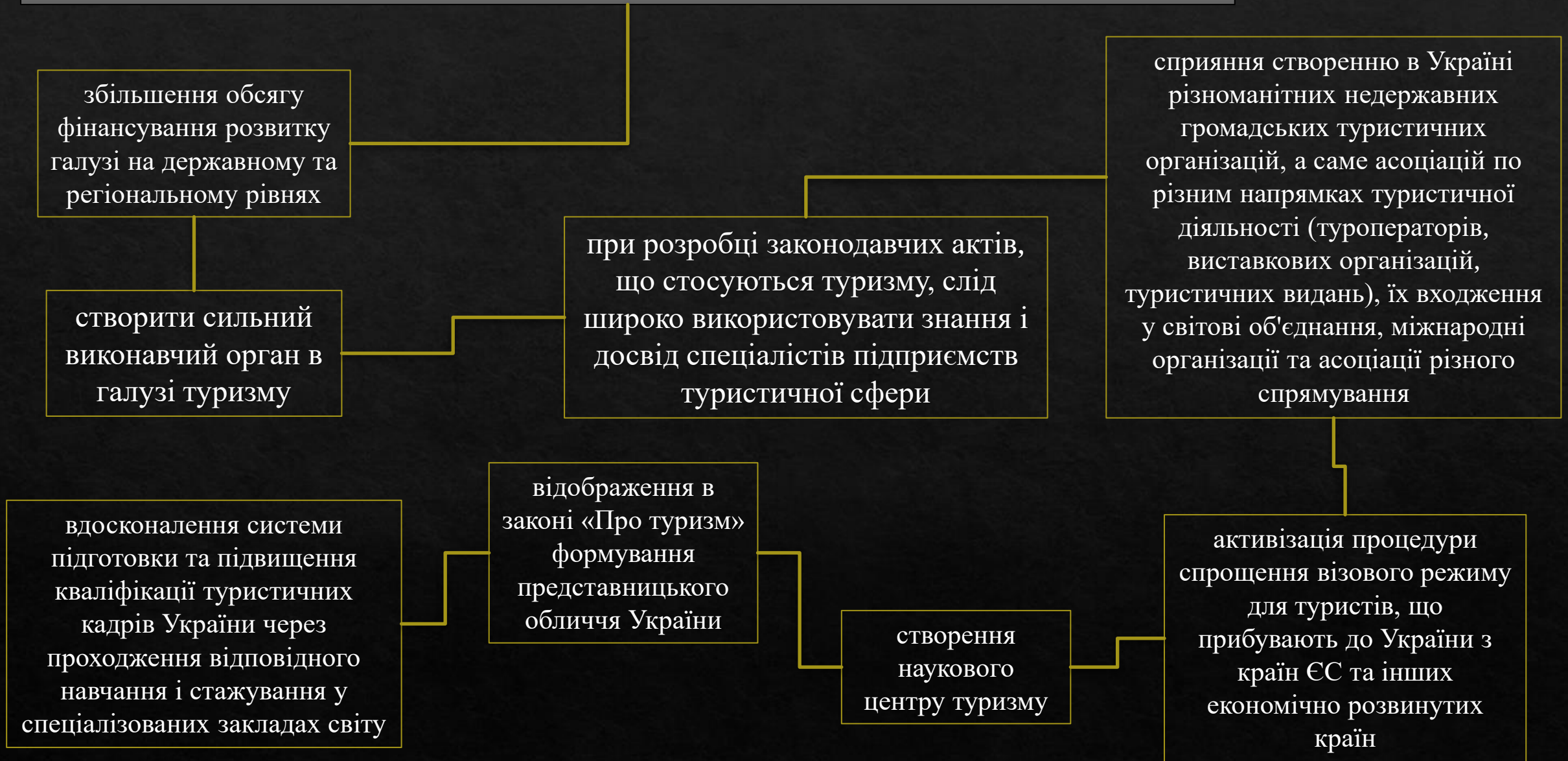
1. Відсутність чіткого законодавства: Україна може стикатися з проблемою відсутності чіткого та комплексного законодавства, яке регулює туристичну галузь. Недостатньої або недосконалої законодавчої бази може вплинути на розвиток туризму та створювати невизначеність для бізнесу та інвесторів.

2. Недостатній рівень інфраструктури: Недолік інвестицій у туристичну інфраструктуру може обмежувати розвиток туризму в країні. Недостатня кількість готелів, погана якість доріг та інші інфраструктурні недоліки можуть негативно вплинути на привабливість України як туристичної destинації.

3. Низький рівень маркетингу та промоції: Ефективне маркетингове та промоційне забезпечення є ключовим для привертання міжнародних туристів. Україна може стикатися з викликами у цьому плані, такими як обмежений бюджет на маркетингові кампанії та недостатня координація маркетингових зусиль.

4. Недостатня підтримка туристичного бізнесу: Розвиток туризму потребує ефективної підтримки держави для підприємців і бізнесу в сфері туризму. В Україні може бути недостатнє сприяння з боку держави, яке обмежує можливості розвитку туристичного бізнесу.

Для ефективного розвитку співпраці необхідним вбачаємо:

Отже, можна стверджувати, що лише за умови активної державної політики та узгоджених дій усіх органів державної та місцевої влади з розвитку туризму, створення сприятливих правил гри, сприйняття міжнародного туризму як форми розвитку інтеграційних комунікацій, туризм стане потужною національною індустрією, а міжнародні відносини стійкими та міцними.

Проблеми та перспективи розвитку ринку туристичних послуг в Україні.

Постановка проблеми.

В останні роки туристична галузь стала важливим соціальним і політичним явищем, що здійснює вплив на економіку багатьох розвинених країн. Сучасний туризм, без сумніву, інтегрує практично всі галузі.

Щорічно у світі здійснюється майже мільярд туристичних подорожей. Туризм, безумовно, одна із високодохідних галузей. Туризм формує до 10% сукупного ВВП країн ЄС. У розвинених країнах світу туризм сприяє соціально-економічному розвитку країн.

За прогнозами ВТО, кількість подорожуючих у найближчі п'ять років зросте до 1,6 млрд. чоловік за рік, а більше всього набуде розвитку внутрішній туризм у Китаї, США та Франції. Передбачається, що щоденні витрати туристів, за винятком витрат на авіаквитки, зростуть до приблизно п'яти мільярдів доларів у день. Виїзний туризм теж не буде стояти на місці. Найбільш масові туристичні потоки очікуються з США, Японії, Китаю, Німеччини. Як бачимо, Україна, на жаль, в цих оптимістичних списках не фігурує. Залучити інвестиції Україна зможе лише за умови комплексної розбудови туристичної інфраструктури та розвитком існуючих транспортних систем, а також будівництвом нових об'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблемами розвитку туризму займалися такі вчені, як: Г. Бак, Ю. Бараш, Л. Богуш, В. Данильчук, О. Кальченко, В. Кифяк, В. Цибух, І. Школа та інші. Кожен з них вніс свій істотний вклад у дослідження щодо перспектив розвитку туризму в нашій країні, але й досі наша держава, не дивлячись на багатий природний та історико-культурний потенціал, використовує його лише на третину. Згідно зі статистичними даними, у сфері подорожей і туризму Україна посідає 78-е місце серед усіх країн світу.

Україна має значний потенціал для розвитку туризму, але залученням іноземних туристів та розвитком внутрішнього туризму в країні все ще існують проблеми.

Незважаючи на ці проблеми, Україна має значний потенціал для розвитку туристичного ринку.

Деякі з цих проблем і перспективи їх розв'язання включають:

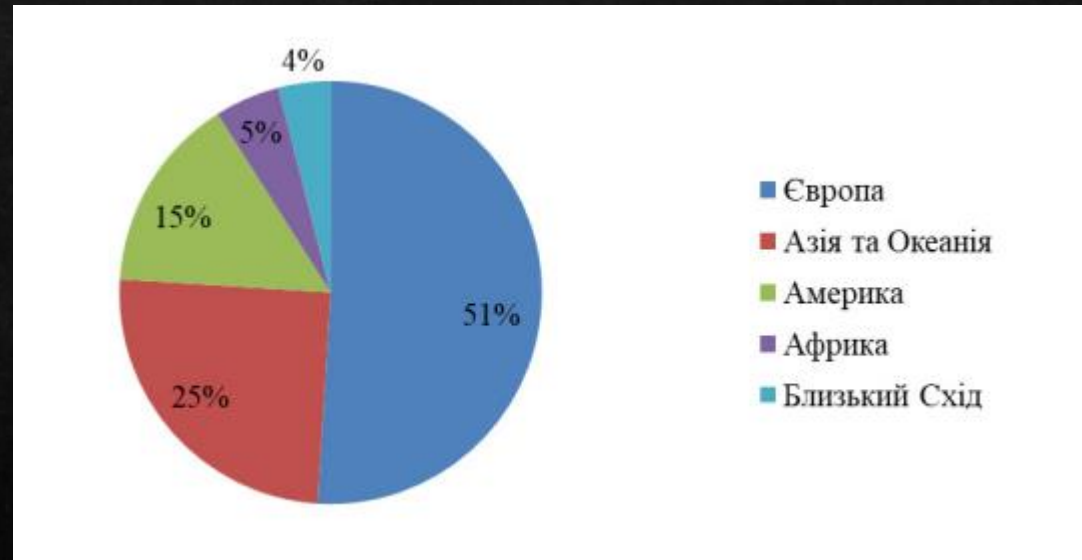
1. Інфраструктура: Недостатня розвиненість туристичної інфраструктури, такої як готелі, ресторани, транспортна мережа та інші зручності, є однією з основних проблем. Інвестиції в покращення туристичної інфраструктури та розвиток нових об'єктів можуть стимулювати зростання туризму в країні.
2. Маркетинг та промоція: Недостатня маркетингова стратегія та промоція України як туристичної destинації у світі є іншою проблемою. Потрібно ефективно просувати культурні, природні та історичні багатства країни, використовувати інтернет та соціальні мережі для привертання уваги туристів.
3. Бюрократія та правове регулювання: Непередбачуваність законодавства, недостатність спрощеної процедури оформлення віз та інші бюрократичні перешкоди можуть відлякати потенційних туристів. Необхідно спрощувати адміністративні процедури та створювати сприятливе законодавче середовище для розвитку туризму.
4. Безпека: Нестабільна політична ситуація на окремих територіях України може впливати на сприйняття країни як безпечного туристичного напрямку. Запобігання конфліктам та забезпечення безпеки туристів є важливим аспектом розвитку туризму.

Деякі перспективи розвитку включають:

1. Розширення туристичної інфраструктури: Розвиток нових готелів, ресторанів, туристичних об'єктів та транспортної мережі покращить якість обслуговування туристів і збільшить привабливість країни.
2. Розширення туристичних маршрутів: Варіативність туристичних маршрутів і програм дозволить привернути більше різновидів туристів, включаючи культурні, пригодницькі, екологічні та інші типи туризму.
3. Розвиток екотуризму: Україна має великий потенціал для розвитку екотуризму, зокрема через свої природні заповідники, національні парки та унікальні природні ландшафти. Залучення екотуристів може сприяти збереженню природних ресурсів та підтримці місцевих спільнот.
4. Культурний туризм: Розкриття багатих культурних традицій та спадщини України може привернути туристів, які цікавляться історією, мистецтвом та фольклором.

Ці перспективи можуть допомогти Україні розвивати туризм та залучати більше іноземних туристів, а також сприяти розвитку внутрішнього туризму. Проте, важливо враховувати, що розвиток туризму - це складний процес, який вимагає спільних зусиль держави, бізнесу та місцевих спільнот.

З наведених графіків можна зробити висновок, що пандемія COVID19 суттєво вплинула на міжнародний туризм. За результатами проведеного тренд На аналізу, у 2020 році кількість міжнародних прибуттів мала зрости на 7% порівняно з 2018 роком (з 1408 млн. чол. до 1506 млн. чол.). Натомість через поширення коронавірусу бачимо прогнозне зменшення кількості міжнародних туристів з 1408 млн. чол. у 2018 році до 1020Н1170 млн. чол. у 2020 (зменшення на 16,9Н27,6%). У кількості надходжень від міжнародного туризму аналогічна ситуація: через пандемію прогнозується зниження надходжень з 1463 млрд. дол. США в 2018 році до 1060Н1210 млрд. дол. США в 2020 (на 17,3Н27,5%). Це лише попередні прогнози і, як вже зазначалось вище, наразі порахувати справжні втрати галузі дуже важко. Подальше відновлення сектору туризму залежить від скоординованих дій усіх країн задля подолання наслідків пандемії COVID19 та міжнародної співпраці. У 2018 році на Європу припало половина міжнародних прибуттів у світі.

Міжнародні туристичні прибуття за регіонами, 2018 р

У розрізі країн лідером залишається Франція з 89,4 млн. відвідувань, що на 2,5 млн. більше, ніж у 2017 році. Тримають лідерські позиції також Іспанія, США, Китай та Італія. Позиція України ж має негативну тенденцію і кожного року зміщується на одну сходинку вниз, досягнувши в 2018 році 27 місця. У своєму щорічному аналізі, що визначає глобальний економічний вплив та вплив на туризм у 185 країнах та 25 регіонах, дослідження Всесвітньої ради з туризму та туризму (WTTC) виявляє, що на туризм припадає 10,4% світового ВВП. США, Китай, Японія, Німеччина та Великобританія увійшли до першої п'ятірки ринків у 2018 році, що в сукупності становило 47% світового ВВП з подорожей та туризму

Джерело: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/23/695386/>

Загальний вклад туризму в ВВП в 2022 році

Скорочення суми сплачених податків вплинуло також зменшення кількості суб'єктів туризму в Україні у 2022 році у порівнянні з 2021 роком. Як бачимо за таблицею, загальна кількість туристичних підприємств різних форм власності за перші місяці війни скоротилася на 10%. При цьому кількість юридичних осіб зменшилася на 18%, а фізичних – на 7%.

Динаміка показників кількості туристичних підприємств різних форм власності

Суб'єкти туризму в Україні	31.12.2021	01.05.2022	Відх. абсолютне	Відх., %
Юридичні особи, од.	5238	4316	-922	-18%
Фізичні особи-підприємці, од	11938	11084	-854	-7%
Усього	17176	15400	-1776	-10%

Як змінився ринок туристичних послуг?

В туристичній сфері України є проплема в перші тижні війни туристичні поїздки зупинились повністю. Ситуація була нестабільною, багато людей виїжджали за кордон, щоб врятуватись. Утім, поступово стало зрозуміло, що війна триватиме довго, тож потрібно адаптуватись до нових реалій.

Так, за даними внутрішньої статистики одного з найбільших національних туроператорів, у червні 2022 року тури з України забронювали близько 1440 туристів, а в тому ж місяці 2021 року – понад 95000 мандрівників.

Якщо говорити про світові дані, то Всесвітня туристична організація прогнозує втрати понад 14 мільярдів доларів США у 2022 році – саме стільки приносили світовій економіці російські та українські туристи, які тепер не будуть подорожувати.

Такі цифри демонструють загальний стан справ у галузі. В майбутньому на нас, звичайно, чекає відновлення, але щодо виїзного туризму з України, то багато чого буде залежати від швидкості відновлення економіки після війни.

Крім того, є й додаткові фактори негативного впливу війни. Європейська туристична комісія, яка провела дослідження настроїв подорожувальників, дійшла висновків, що 19% опитаних китайських і 41% японських мандрівників не готові подорожувати до країн ЄС через агресію РФ.

SWOT - аналіз туристичного ринку України

Strength – сильні сторони	Weakness – слабкі сторони
1. Сприятливе геополітичне розташування та кліматичні умови 2. Значна історико культурна спадщина 3. Наявність диверсифікованих природних та рекреаційних ресурсів 4. Збережені культурні традиції 5. Географічне положення України у центрі Європи 6. Активізація конкуренції серед українських туристичних операторів 7. Достатній рівень розвитку культури відпочинку населення 8. Високий транспортний потенціал 9. Високий рівень освіти населення 10. Можливості для розвитку всіх видів туризму.	1. Сезонність туристичного продукту 2. Недостатнє інвестиційне забезпечення інфраструктури туризму 3. Туристична пропозиція є нерівномірною в географічному відношенні 4. Недостатнє бюджетне фінансування заходів, які спрямовані на розвиток туристичної та курортної сфери країни 5. Диспропорція між ціною та якістю туристичного продукту 6. Нестабільність природно екологічного стану країни 7. Занедбаний стан історико культурних пам'яток 8. Відсутність загальнодержавної інформаційної системи у сфері туризму та курортів та її інтеграція до світової інформаційної туристичної мережі 9. Незадовільний стан транспортної інфраструктури країни, низька якість послуг з перевезення 10. Недосконалість нормативно правової бази 11. Відсутність сформованого цілісного бренду України 12. Невідповідність якості послуг, які надаються світовим туристичним стандартам 13. Наявність мовного бар'єру серед населення країни
Opportunity – можливості	Threats – загрози
1. Збільшення доходів населення за рахунок розвитку туризму, що поліпшить економічний розвиток держави 2. Розширення асортименту надаваних послуг та розроблення нових видів турів 3. Зниження цін на туристичні послуги, за рахунок діяльності в Україні європейських туристичних операторів 4. Розробка інвестиційних програм для удосконалення туристичної сфери 5. Популяризація країни в інших регіонах і континентах 6. Впровадження конкурентоспроможного національного туристичного продукту 7. Збільшення різних туристичних напрямів (зелений, екстремальний, культурно-історичний та ін.) 8. Впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу 9. Підвищення рівня збереження культурно- історичних пам'яток 10. Розвиток маркетингової політики в туристичній галузі 11. Розвиток інформаційних систем 12. Підтримка та розвиток внутрішнього туризму 13. Інвестиційні механізми розвитку туристичної інфраструктури 14. Покращення рівня обслуговування та екологічної ситуації 15. Створення іміджу країни як стабільної та безпечної.	1. Нестабільна політична та економічна ситуація 2. Зниження загального рівня життя населення 3. Збільшення ціни на туристичні послуги та відповідне зменшення попиту 4. Значний рівень безробіття, що створює основу для збільшення злочинності 5. Слабкий інвестиційний клімат 6. Розвиток виїзного туризму 7. Розвиток туризму та конкуренції в близько розташованих країнах 8. Зношеність інфраструктури та комунікацій 9. Демографічна катастрофа 10. Зміна кліматичних умов 11. Можливість виникнення епідеміологічних захворювань 12. Природні катаклізми

Проведений SWOTН аналіз дає змогу зробити висновок, що Україна об'єктивно має потужний туристичний потенціал та гарні можливості його підтримки та розвитку, але на даний момент, він використовується не дуже ефективно. Необхідним є підвищення рівня основних напрямів стимулювання туристичної діяльності в Україні, що зможе посилити взаємозв'язок туризму з іншими пріоритетними сферами розвитку як всієї країни, так і окремих регіонів. В свою чергу це сприятиме зміцненню економіки, наповненню бюджету, збільшення рівня доходів населення, створенню потужної туристичної галузі та збереженню історико-культурної спадщини країни. Якщо ж держава прагне зробити ринок туристичних послуг України перспективним напрямком розвитку країни в цілому, необхідно вирішувати ці проблеми вже найближчим часом. Основною метою має стати збільшення потоку іноземних туристів до країни та розвиток внутрішнього туризму.

Бережімо рідну мову!

Дякую за увагу!